

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р **Таня Панайотова Градинарова**, доцент по граждански процес в Юридически факултет УНСС на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **доцент** по професионално направление **3.6. Право (Граждански процес)**

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД 38-259/29.05.2024 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за провеждане на конкурс за **доцент** по професионално направление **3.6. Право (Граждански процес)** за нуждите на Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

I. Данни за кандидата и материалите, представени за участие в конкурса.

1. В конкурса за заемане на академичната длъжност доцент, обявен в Държавен вестник, бр. 32 от 09.04.2024 г. като кандидат участва д-р Ивайло Кръстев Костов, заемащ академичната длъжност главен асистент по граждански процес в катедра „Гражданскоправни науки“ на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ от **2018 г.**

Професионалната биография на кандидата показва траен интерес към научните изследвания в областта на гражданския процес, впечатляващи публикации и богат академичен опит.

Кандидатът е роден през 1978 г. в гр. Варна, магистър по право на Юридически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ от 2002 г. На **31.05.2017 г.** успешно защитава като докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Гражданскоправни науки“ на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Анелия Мингова дисертационен труд на тема „Преклузията за възражения на ответника в общия исков процес“ и придобива образователната и научната степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“ (Граждански процес). От **23.03.2010 г.** до момента е преподавател по дисциплината „Гражданско процесуално право“ в Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, като заема последователно академичните длъжности асистент, а от **25.06.2018 г.** до момента – главен асистент. От **2010 г.** е водещ семинарни занятия по дисциплината „Гражданско процесуално право“ на студентите от специалност „Право“ в ЮФ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От **2015 г.** изнася отделни лекции за студенти от същата специалност по дисциплините „Гражданско процесуално право“ и „Гражданско изпълнително производство“. От **2020 г.** е преподавател по лекционния курс по „Защита по граждански дела в държавите от ЕС“ на студентите в специалност

„Международни отношения“ в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“. Включва се активно в дейността на ЮФ като член на редакционната колегия на списание „Съвременно право“ от 2019 г. Активен участник е в национални научни форуми.

От 2007 г. до настоящия момент осъществява дейност като адвокат, вписан в Софийска адвокатска колегия. Избран е за основен член на Адвокатския съвет на Софийска адвокатска колегия за мандата 2021 г. - 2024 г. От 2015 г. е уважаван и високо ценен лектор на семинари към Центъра за обучение на адвокати „Кръстю Цончев“, като провежданите от него обучения предизвикват траен и заслужен интерес и се радват на голяма посещаемост, за която своя активна дейност през октомври 2023 г. е удостоен с почетен плакет. В периода 2001 г. - 2007 г. е сътрудник във фондация „Български адвокати за правата на човека“, а от м. май 2020 г. е член на управителния ѝ съвет. От 2017 г. участва като член на работни групи в Министерството на правосъдието и в Народното събрание на Република България за изработване на законопроекти за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс. Арбитър в Арбитражния съд при Българския футболен съюз (от 2009 г.) и Арбитражния съд при Българската търговско-промишлена палата (от 2020 г.).

Автор е на **16 публикации**, от които две монографии, едната от които представляваща докторският му труд, 13 студии и статии, една рецензия, участва като съавтор на превод в една книга с научна литература, съставител е на два научни сборника в памет на изтъкнати преподаватели от Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Кандидатът гл. ас. д-р Ивайло Кръстев Костов участва в конкурса за доцент с монографичния труд **Изменение на иска**. София: Enthusiast, **2023**, 288 с., ISBN 978-619-164-555-8 COBISS.BG-ID – 62203656, две студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране: 1)Изменението на иска в системата от способности за десезиране на съда. – Търговско право, **2023**, № 2, 17-38; 2)Проблеми на допускането до касационно обжалване по чл. 280 ГПК. – Съвременно право, **2019**, № 1, 7-30, както и четири статии, публикувани също в такива списания: 1)За правомощията на съда при определянето по справедливост на размера на обезщетението за неимуществени вреди. - Съвременно право, **2021**, № 4, 56-63; 2)За приложното поле на иска по чл. 124, ал. 4 ГПК. – Търговско право, **2019**, № 1, 5-14; 3) За очевидната неправилност на въззивното решение като основание за допускане на касационното обжалване. – Търговско право, **2018**, № 2, 5-11; 4) За порока на въззивното решение, постановено въпреки наличие на основание за спиране на производството по чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК. – Търговско право, **2017**, № 4, 31-35.

Всички публикации са по материята на гражданския процес, като са създадени след придобиване от кандидата на научната и образователна степен „доктор“ и обхващат проблематика, която не е свързана с темата на дисертацията.

Представените от кандидата материали и доказателства за участие в конкурса надхвърлят минималните национални изисквания за заемане на

академичната длъжност доцент по професионално направление **3.6. Право**, уредени в ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му.

II. Основното научно съчинение за участие в конкурса е монографичният труд „Изменение на иска“.

1. Обща положителна оценка на труда.

1.1. Монографичният труд е с обем **от 288 стр.**, който е постигнат в резултат на изчерпателното проучване и широкия обхват на анализирани проблеми в изследвания институт. В структурно отношение съдържа **увод, четири глави и заключение**, в което са систематизирани основните изводи от изследването и авторските тези. Предложенията за усъвършенстване на правната уредба са направени систематично на съответните места в основното изложение, предимно в глава трета. Монографията е добре структурирана, впечатлява със задълбоченото и тематично изследване на многобройните научни източници, проучени и дискутирани от кандидата, послужили за последователно обосноваване на авторските тези, както и богатата по обем подложена на критичен анализ съдебна практика на Върховния касационен съд (ВКС).

Изложението следва класическия модел на монографичен труд при научно изследване на обособен процесуален институт. **Първата глава** е посветена на общотеоретичните въпроси на понятието за изменение на иска, като започва с кратък исторически и сравнителноправен обзор на мястото и уредбата му в основните континентални системи, който очертава основата на законодателния модел на изменението на иска – неговата допустимост при определени условия или забрана за предприемане (с. 13). След коректен анализ на поддържаните схващания за изследвания институт в българската процесуална доктрина (с. 33-34), авторът предлага различно от традиционното понятие и го определя като „[п]роцесуално действие, с което в образуваното по предявения иск дело ищецът променя посочените в исковата молба основание или петитум на иска или някоя от страните по делото“ (с. 37), без да включва като негов белег запазването на валидността на извършените до предприемането му действия, тъй като последното търпи изключения при някои от формите на изследвания институт. Разгледани са последователно трите индивидуализиращи елементи на иска - основание, петитум и страни, за да се постави сполучливо теоретичната основа на същностното изложение относно способите и проявите форми на изменението, като е отделено заслужено внимание предимно на изследването на първия от тях. Като резултат от систематично проучване на сравнителноправната уредба и теории за основанието на иска (с. 39-42), историкоправно изследване на българската правна уредба (с. 49-52), както и добросъвестен и подробен анализ на становищата в българската доктрина (с.43-46) авторът сполучливо обосновава виждането, че според действащата процесуална система под основание на иска следва да се разбират, „[к]онкретните житейски факти, за които ищецът твърди в

обстоятелствената част на исковата молба, че са се случили в действителност, и от които произтича спорното материално право“, които е необходимо да съответстват на уредения в правната норма фактически състав на гражданско правоотношение, предмет на иска (с. 48, с. 56-57). Следващото изложение е посветено на особеностите при основанието на отрицателните установителни искове, установителните искове за нищожност на сделка и установителните искове за факти (с.57-80). Аргументирана е интересната теза, че поради особеностите при различните видове отрицателни установителни искове за отговора на поставения въпрос дали основанието е техен индивидуализиращ белег следва да бъдат въведени допълнителни критерии, включващи естеството на отричаното материално право и вида на отрицателния установителен иск (с. 66-67), за да се обоснове изводът, че при провокационен иск с предмет абсолютно право институтът на изменение на основанието е неприложим (с. 69). В следващите части на изложението са разгледани останалите два индивидуализиращи елемента на иска - петитум и страни (с.80-83), като въвеждащата глава завършва с очертаване на същностните разлики между изследвания институт от поправката, поясняването и допълването на исковата молба (с. 83-90). Задълбочено обоснован е изводът с приносен характер, че изменението предполага редовно предявен иск и валидно образуван процес, докато при поправката в изпълнение на указанията на съда сме изправени пред изпълнение на законови изисквания за валидно сезиране (с. 85).

Същността на труда е изложението в глава втора и трета, в които са обосновани самостоятелните оригинални приносни авторови тези. **Втората глава** е посветена на аргументирано и последователно изследване на отделните способности за изменение на иска, след задълбочен анализ на поддържаните в доктрината становища и полемизиране с възприетите виждания в съдебната практика на ВКС. Заслужено внимание авторът е отделил на трудните и дискуссионни въпроси при изменение на основанието, включително разглеждайки проявлението му при искове с предмет различни права (с. 96-104). След подробен и задълбочен аналитичен анализ и критика на постановките в Тълкувателно решение № 4/2014 от 14.03.2016 г. по тълк.д.№ 4/2014 г. на ОСГК на ВКС (с. 105-106), уредбата на обективното съединяване на искове по почин на ищеца, практиката на ВКС относно допустимостта на предявяването на евентуално основание във висящ процес (с. 110-114) авторът сполучливо и с необходимата вещина обосновава оригиналната си теза, че е недопустимо последващо обективно съединяване на искове извън уредените в ГПК самостоятелни форми и ищецът няма право да заобиколи забраната за добавяне на ново наред с предявеното основание чрез изменение на иска (с. 112-114). С научна смелост и оригинални доводи кандидатът защитава самостоятелната теза с приносен характер, че замяната на основанието е единствената проявна форма на изменението на иска (с. 114) и тя е винаги допустима, ако не се променя заявеният петитум (с. 104). Последователността в прокарването и теоретичното развиване на това становище проличава и в следващото изложение, посветено на изменението на втория индивидуализиращ

елемент – петитума. Разграничавайки изменението на искането на два основни вида – изменение, което засяга спорния предмет (с. 115-135) и вида на предявения иск (с. 136-140), подлагайки на систематичен критичен анализ възприетите теоретични схващания за промяна на предмета на иска чрез намаляване броя на субективните права или последващо евентуално съединяване на искове (с. 116-118), с убедителни аргументи авторът достига до извод за необходимото им преосмисляне (с.118-124). Задълбочено мотивирани са тезите с приносен характер, че е недопустимо изменение на иска чрез „[п]рисъединяване на нов петитум, а оттам и на ново субективно материално право към вече предявеното с първоначалния иск“ (с. 122 – 124), както и добавянето на нов петитум към вече заявения с първоначалната искова молба не е допустима проявна форма на увеличение предмета на предявения иск (с. 130). Доразвито с допълнителни доводи е виждането в доктрината, че единствено допустимите форми на изменение на петитума чрез вида на търсена защита са преминаването от установителен към осъдителен иск и обратно (с. 137-140). Изложението относно изменението на страните като индивидуализиращ елемент на иска съдържа очертаване на общите и специфични моменти при приемството и изследвания институт (с. 142-147), като е аргументиран изводът, че при доброволно приемство не е налице изменение на иска чрез замяна на страна, а „[п]роявните форми са само заместването на ищеца и заместването на ответника с друг“ (с. 147). Разглеждайки допустимостта според действащата уредба на привличането на нов ответник наред с първоначалния, авторът се присъединява към виждането, че привличането на нов ответник без негово съгласие не е изменение на иска под формата на изменение на страна, като го приема за валидно и в случая на налично съгласие за встъпване на новия ответник поради характеристиката му на последващо субективно съединяване на искове и „[н]еуреден в закона случай на другарство поради еднородност на основанията“ (с. 150). Обоснованото си становище за липса на изменение при отпадане на един от първоначално предявените обективно съединени искове в хода на производството кандидатът поддържа и при отпадане на някой от първоначално субективно съединените искове при обикновено другарство, на което отрича качеството на проявна форма на изменение на иска (с. 151-152). Така с необходимата последователност и задълбоченост авторът аргументира тезата, че проявните форми на изменението на страните като индивидуализиращ елемент се свеждат само до замяна на една от първоначалните главни страни, при която процесуалните действия, извършени преди промяната, запазват силата си спрямо новата страна (с. 152).

Третата глава заема основно място в монографията, като съдържа последователно и задълбочено изследване по всяка от приетите за допустими въз основа на анализа от предходното изложение форми на изменението на иска - намаляването на размера (с. 153-170), увеличението му по размер (с. 170-186), замяната на спорния предмет (с.186-199), замяната на вида на търсената защита (с. 199-209) и замяната на ищеца или на ответника (с. 210-219). Аналитично и систематично е изследването на намаляването на иска, като след коректен анализ

на преобладаващото виждане в процесуалната доктрина, че при с него се извършва и частичен отказ, съответно частично оттегляне от иска, авторът е поставил отново на дискусия проблематиката за мястото на намаляването сред способите за десезиране на съда (с.154-165). След теоретично очертаване на общите и особените белези между изменението, оттеглянето и отказа от иск - както в предприемането им (с. 158-159), така и на процесуалните им последици (с. 159-164), поддържаните в доктрината становища за правните последици на отказа от иска през призмата на правните последици на намаляването на иска, авторът с основание се присъединява към виждането, че намаляването на размера на иска не представлява самостоятелен способ за десезиране на съда с част от спорния предмет (с. 168). С приносни момента е изложението за необходимост на второ изрично изявление, което да се кумулира с това за намаляване – за частичен отказ или оттегляне, като дори само последното е достатъчно, за да настъпят правните последици (с. 168-169). Следва да се сподели и авторското виждане за необходимост от указания от съда при неяснота на второто изявление (с.168). Следвайки последователно обосноваването в предходното изложение самостоятелна теза, че замяната на спорния предмет е допустима само във формите на замяна на основанието или петитума, но не и чрез добавяне на нов елемент във висящото производство, авторът задълбочено обосновава схващането, че тези две проявни форми най-пълно разкриват специфичните характеристики на изменението като самостоятелен процесуален институт (с. 186-188). След коректно изложение относно доктриналните виждания за последиците от замяна на спорния предмет (с. 188-192), въз основа на задълбочен и систематичен анализ авторът, в противовес на общоприетото в процесуалната доктрина, убедително аргументира тезата, че при замяната на предмета не е необходимо изрично волеизявление на ищеца за частичен отказ или оттегляне на първоначалния (с. 194-195), като при действащата уредба замяната на основанието или на петитума е самостоятелен десезиращ способ по отношение на първоначално предявения иск (с. 193-197) и затова при наличие на предпоставките за изменение десезирането настъпва с определението за допускането му, без в него да е необходим нарочен диспозитив за прекратяване по първоначалния елемент (с. 195-197. В изложението, посветено на замяната на вида на търсената от ищеца защита, провеждайки с научна дързост теоретична дискусия с постановките на т.2 от Тълкувателно решение № 8/2012 от 27.11.2013 г. по тълк.д.№ 8/2013 на ОСГТК на ВКС, авторът аргументирано обосновава изводите, че при защита на накърнено притезателно право ищецът не разполага с право на избор между установителен или осъдителен иск, доколкото видът му се предопределя от интереса (с. 199-200, с. 203-204), както и че изменението на петитума чрез замяна на вида на търсената защита е допустимо единствено при наличието на интерес, за което съдът следи служебно (с. 202). В заключителното изложение тази структурна част, посветено на замяната на една от главните страни като форма на изменението на иска, след задълбочен анализ на процесуалните виждания относно същността и последиците на изявлението за

замяна (с.213-216), както и систематично очертаване на причините за съгласието по чл. 228, ал. 1 ГПК като предпоставка за допустимост и неговите функции (с. 211- 213), авторът убедително и с творчески подход обосновава оригиналната си теза, че изменението на иска чрез заместване на някоя от първоначалните главни страни в процеса представлява самостоятелен способ за десезиране на съда (с. 216–219).

Четвъртата глава е посветена на производството по изменение на иска. Предмет на изложението е взаимовръзката между диспозитивното начало и принципа за равенството на страните в изследвания институт. С аргументи, черпени от настъпващата ранна преклузия на за възражения на ответника срещу иска, обусловеността от извинителна причина за допълване на фактите по възраженията му по същество и широките възможности за изменение на иска от ищеца е обоснован изводът, че „[у]редбата на изменението на иска в действащия процесуален кодекс засяга по недопустим начин равнопоставеността на страните в производството“ (с. 224-226), който следва да бъде споделен. Последователно и систематично са разгледани условията за допустимостта на изменението на иска, като са обосновани вижданията за: упражняване право на отговор от ответника с даване на указания при допуснато изменение на основанието в първо заседание (с. 229-231), изключена възможност за последователно многократно изменение на петитума (с. 234), необходимост от писмена форма на изявлението за изменение на основание, петитум или чрез заместване на главна страна, дори да се отправя в открито заседание (с. 236-237), ограничаване на правото за изменение на основание или петитум до приемането на устен доклад в първото открито заседание (с. 239), допустима замяна на страна до приключване на устните състезания пред първа инстанция (с. 243). Задълбочено е анализиран характера на определенията на съда по изменението с оглед различните му проявни форми (с. 245-247), както и процесуалните средства за контрол върху тях при различни хипотези на произнасяне (с. 248-252). За целите на всеобхватност на анализа, в заключителната част са разгледани са особеностите на изменението на иска в особените искови производства, при искови производства, които се предхождат от административна фаза и в арбитражния процес (с. 253-271).

В заключителната част на монографичния труд са очертани основните теоретични тези на автора (с. 272-274). Изградената структура на разработката съответства на поставените научни цели и създава яснота и прегледност на изложението.

1.2. Представената монография съдържа общи достойнства и научни резултати с приносен характер.

1.2.1. Избраната тема има изключително актуален характер поради теоретичните и практически проблеми, които възникват при прилагане на изменението на иска и за които свидетелства значителната по обем и подробно проучена от автора практика на ВКС. Монографичният труд определено допринася за осмисляне на тенденциите в развитието на изследвания институт,

съдържа задълбочен съвременен анализ на поддържаните в процесуалната доктрина становища, на взаимодействието му с принципа на равенството между страните, задълбочено обосновани оригинални тези за необходимо преосмисляне на общоприети теоретични постановки относно проявите форми и мястото на изменението на иска сред десезиращите съда способности, като е полезен за бъдещото развитие на практиката на българските съдилища по прилагането му.

1.2.2. Поставената тема изисква задълбочени теоретични познания и професионални умения за комплексен и труден анализ, с които кандидатът блестящо се е справил. Трудът впечатлява със задълбоченото и последователно проучване на отделните научни източници, широко използване и тълкуване на практиката по прилагането на института, както и задълбоченият им критичен анализ за целите на обосноваване на самостоятелни изводи.

1.2.3. Монографичният труд показва характеристиките на значим научен продукт. Кандидатът е използвал богат научен апарат, а разработката съдържа коректна полемика и анализ на различните теоретични виждания в областта на изследваната проблематика с умение за извеждане и обосноваване на поддържаните научни схващания, достатъчно аргументирани – както когато с тях се изразява съгласие с утвърдени становища, така и когато се обосновава отклонение от тях и собствено виждане. Съчинението показва задълбочени материалноправни и процесуални познания, както и уменията на автора за ясно последователно обосноваване на самостоятелните му тези с приносен характер.

1.2.4. Монографията представя в логическа последователност цялостно изследване на поставената тема, добре балансирано. Поставените на обсъждане проблеми и ясно изразените теоретични изводи са построени в стройна и свързана система. Стилът на автора е точен, анализът – задълбочен и прецизен, изложението е построено на много добър и ясен правен език и постига убеждаващо въздействие върху читателя. Общото впечатление от прочита на труда води до категоричен извод за наличие на умение у кандидата за самостоятелно мислене и творчески подход при извеждане и защитаване на теоретични тези, за разбираемост, последователност и логичност на съчинението.

2. Монографичният труд съдържа редица конкретни приноси и тези и оригинални изводи, сред които, извън посочените по-горе бих открила следните:

2.1. Задълбочено е обоснована интересната авторова теза за въвеждане на допълнителни критерии, за да се отговори на въпроса дали основанийето е индивидуализиращ белег при отрицателния установителен иск, а именно: естеството на отричаното материално право, съдържанието на правните норми, както и вида на отрицателния установителен иск (с.66-67). При коректно позоваване на изразеното в процесуалната доктрина виждане по първия критерий, авторът го доразвива с допълнителни аргументи, като систематично обособява два вида отрицателни установителни иски за абсолютни права. При първите,

тези на просто отричане (с. 67-69), според автора изложените факти обуславят процесуалната легитимация на ищеца или интереса като процесуална предпоставка (с. 67 -68), за които приема, че не е необходимо индивидуализиране на фактите от тяхното основание и аргументира извода, че при тях институтът на изменението не се прилага, тяхното основание може да бъде уточнено, но не и изменено (с. 69). При втория вид - отричане на конкретно основание, както и при отрицателните установителни искове за защита на относителни права, правопораждащият фактически състав на отричаното право е неговото основание и затова е допустимо да се предприеме изменение на иска (с. 70-71). Научната теза на автора, че особеностите при различните отрицателни установителни искове изключват единен извод относно фактите, които формират тяхното основание (с. 65), заслужава подкрепа, тя е изведена след коректна полемика с възприети в теорията схващания и е убедително, последователно и безпротиворечиво защитена.

2.2. Задълбочен е анализът на различията между института, предмет на разработката, от една страна, и поправката на исковата молба, от друга. Логично и последователно кандидатът аргументира извода си за тяхната същностна разлика, за да достигне до извода, че тъй като изменението предполага редовно предявен иск и валидно образуван висящ процес, при поправката на индивидуализиращ елемент на иска в изпълнение указанията на съда не сме изправени пред изменение, а изпълнение на законовите изисквания за валидно образуване на исково производство (с. 84-86).

2.3. Основната теза с приносен характер на автора, която е обстойно аргументирана, е недопустимостта чрез изменение на иска във висящ процес да се въвежда ново спорно право под формата на добавяне на ново основание или нов петитум към първоначално предявените (с. 110-114; с. 118-124, с.130), която следва да бъде споделена. Значими приноси моменти и научна дързост разкрива теоретичната дискусия с възприетото становище в Тълкувателно решение № 4/2014 от 14.03.2016 г. по тълк.д.№ 4/2014 г. на ОСГК на ВКС (с. 105-106) за допустимост на последващо обективно съединяване чрез добавяне на ново основание за защитаваното вещно право. Задълбочени са доводите в подкрепа на извода, че замяната на основанието е единствената проявна форма на изменението на иска (с. 114). Последователни и убедителни са аргументите на автора, че е необходимо преосмисляне на изразените в процесуалната доктрина виждания за изменение чрез намаляване на броя на субективните права или последващо евентуално обективно съединяване (с.118-124), както и оригиналните му доводи в подкрепа на извода, че е недопустимо изменение чрез добавяне на нов петитум към първоначалния (с. 122 – 124).

2.4. Оригинално, задълбочено, с теоретичен принос и практическа стойност е изследването на същностните разлики между десезирането на съда с някой от първоначално предявените искове и изменението на иска (с. 131-135). С убедителни аргументи, черпени от теоретичния анализ на изявлението на ищеца,

отправено до съда, правните му последици, както и продължаването на производството (с.132-135), авторът обосновава оригиналното становище, че „[и]зключването на някой от първоначално съединените за общо разглеждане искове не е проявна форма на изменението на иска и в частност на намаляването на иска“, за да обоснове извода, че допустимите проявни форми на изменение на петитума, които засягат спорния предмет, са замяната, намаляването и увеличаването на иска (с. 135).

2.5. Оригинална, със съществен принос и в отклонение с възприетото становище в процесуалната доктрина и съдебна практика е същностната теза на автора за изменението на иска в някои от проявните му форми като самостоятелен институт, обоснована задълбочено в труда с концептуално различния модел на първоинстанционно производство, възприет по действащия ГПК.

2.6. Последователна, систематична и с научни приноси е разработката в частите, посветени на замяна на спорния предмет и замяна на главна страна като проявни форми на изменението на иска (с. 188-197, с.211-219). С аргументи, черпени от анализа на последиците на допуснатата замяна и предмета на иска, по който съдът дължи произнасяне, авторът убедително обосновава приносната си теза, че *de lege lata* замяната на основанието или на петитума представлява самостоятелен десезиращ способ по отношение на първоначално предявения иск (с. 193-197), както и че десезирането на съда относно изоставеното основание или петитум по първоначалната искова молба настъпва от акта на съда, с който той допуска изменението, като са недопустими процесуални действия по него (с. 193). Следва да бъде споделено и аргументираното становище, че при замяната на предмета не се изисква изрично прекратяване на производството по иска, с който съдът е десезиран, тъй като разглеждането на иска продължава при запазване на два от трите негови съществени елемента (с. 195). Значими приноси моменти се съдържат в изложението относно анализа на съгласието като специфична предпоставка за допустимост на замяната на страна, както и обоснования извод, че при замяната на ответник то е условие за настъпване на последиците на доброволното приемство между заменения и новия ответник (с. 216-219). Сполучливо и задълбочено аргументирано е авторовото обобщение, че изменението на иска чрез заместване на някоя от първоначалните главни страни в процеса е самостоятелен способ за десезиране на съда, като наличието на предпоставките по чл. 228, ал.1 ГПК обуславя допускането му (с. 219).

2.7. Съществен научен принос се съдържа в очертаване на характера на различните определения на съда, с които той се произнася по отправеното изявление за изменение, в зависимост от проявните форми и съдържанието му, както и анализа на възможностите за тяхното обжалване (с. 245- 247). Последователно и оригинално, с теоретично и практическо значение е изложението, посветено на систематизирането и анализа на процесуалните средства, с които може да бъде осъществен контрол върху актовете на съда във връзка с изменението на иска (с. 248-250). Оригинални приноси моменти

разкрива разработката при очертаване на правомощията на въззивния съд при контрол върху определението, както и въведения критерий от автора за тяхната зависимост от проявната форма на изменението (с. 251-252).

2.8. Научен принос се съдържа и в аргументацията на направените от автора предложения *de lege ferenda*.

3. Критични бележки и препоръки. По монографичния труд могат да бъдат отправени някои препоръки, които не намаляват високата му научна стойност, но могат да послужат на автора при бъдещото му научно израстване:

3.1. Проличава известно противоречие, колебание и неяснота в становището на автора по въпроса дали е допустимо привличане на нов ответник наред с първоначалния по действащата уредба. От една страна се поддържа, че поради липсата на аналогична на чл. 117, ал.4 ГПК (отм.) разпоредба е отпаднала единствено процесуалната възможност за ищеца пред първа инстанция да привлича наред с първоначалния и друг ответник, без да е налице тяхно съгласие (с. 27), от друга, че няма пречка да се постигне последващо субективно съединяване на искове или чрез служебно съединяване, или при посочените условия в Тълкувателно решение № 96 от 01.11.1956 г. на ОСГК на ВС (с. 150), макар да е безспорно, че при тези хипотези не е налице изменение на иска изменение поради липса на промяна в някой от неговите индивидуализиращите елементи.

3.2. Има известни части от изложението, които са несистематично отнесени. Проблемите относно удачността на законовия срок за намаляване (с. 165) и увеличаване размера на иска (с. 177-180), както и замяната на търсената защита (с. 206 – 207) попадат в обхвата на глава четвърта, а не при проявните форми на изменението, още повече, че при замяната на страна не се разисква проблемът за срока, за разлика от предходните форми.

3.3. Някои от изразените от кандидата становища бих препоръчала да се преосмислят: виждането, че е допустима замяна на страна до приключване на устните състезания пред първа инстанция (с.243), което намирам за неприемливо; един от изводите при анализ на Тълкувателно решение № 114 от 01.11.1963 г. на ОСГК на ВКС, според който предмет на обсъжданата от него хипотеза е изменение на петитума на първоначално предявения иск с друг петитум, който обаче не се добавя към първоначалния, а го заменя, като несъответстващ на т.1 от мотивите на тълкувателния акт (с. 119-120); предложението *de lege ferenda* да се уредят изрично последиците на намаляването на иска, включително чрез непререшаемост на спора за частта, предмет на намаляване (с. 170), като твърде ограничително за правата на ищеца; предложението за преодоляване на ограниченията, които с поставят пред ищеца за увеличение на размера пред въззивен съд, да се приложи корективното тълкуване на т. 9 от Тълкувателно решение № 1/200 по гр.д.№ 1/2000 на ОСГК на ВКС (с. 178); виждането, че при наличие на съгласие на ответника отпада законово уреденото условие за преценка на съда за допускането му (с. 230), както и ограничаване на допустимостта на

изменението на основаниято или петитума на иска до фазата устен доклад в първото заседание пред първоинстанционния съд (с. 239).

III. По останалите представени материали, с които кандидатът участва в конкурса.

1. В студията „Проблеми на допускането до касационно обжалване по чл. 280 ГПК. – Съвременно право, 2019, № 1, 7-30“, основните приносни моменти са : систематичен анализ на условията за допустимо ограничаване на правото на справедлив процес според практиката на Съда на ЕС и избрани континентални законодателства през призмата на достъпа до касационен контрол (с. 10-19), изводът, че правото на касационно обжалване може да бъде обект на ограничения, както и обосноваването от автора становище, е необходима законодателна промяна, която да премахне общата предпоставка по чл. 280, ал. 1 ГПК- да е налице „материално правен или процесуалноправен въпрос“, по който въззивният съд се е произнесъл.

2. Предмет на статията „За приложното поле на иска по чл. 124, ал. 4 ГПК. – Търговско право, 2019, № 1, 5-14“ е критичен и задълбочен анализ на действащата уредба на иска за установяването на истинността или неистинността на документ по чл. 124, ал. 4, предл. 1-во ГПК. Научен принос представлява обосноваването от автора на извода, че чл. 133 ГПК в частта „не оспори истинността на документ“ и чл. 193, ал. 1 ГПК относно уредения в него момент, към който се преклудира правото на страната да оспори истинността на представен по делото документ, разглеждани в светлината на Тълкувателно решение № 5 от 14.11.2012 г. на ОСГТК на ВКС, противоречат на чл. 4, чл. 5, ал. 1 и чл. 121, ал. 2 от Конституцията на Република България (с.11-13), както и аргументираното предложение за необходима промяна в ГПК за преодоляване на последиците от тълкувателния акт (с.14).

3. В статията „За очевидната неправилност на въззивното решение като основание за допускане на касационното обжалване. – Търговско право, 2018, № 2, 5-11“ е подложен на анализ текстът на чл. 280, ал.3, предл.3-то ГПК в светлината на неговата конституционосъобразност. Аргументирано е становището, че разширяването на предпоставките за допускане до касационен контрол чрез уредбата на очевидната неправилност съответства на конституционния императив производството по делата да бъде изградено по начин, който осигурява установяването на истината, разгледани включително в светлината на практиката на Съда на Европейския съюз.

Приносни моменти се съдържат и в останалите представени за участие в конкурса публикации.

IV. Заключение.

Анализът на представените за участие в конкурса трудове дават основание за убедителен извод относно високите им научни достойнства. Те съдържат ценни и приносни в теоретично отношение самостоятелни тези, изводи и предложения

за промяна в законодателството. Рецензираните съчинения разкриват творческия потенциал на техния автор, дълбочина в изследванията и оригиналност на научното му мислене.

Освен ценен учен в областта на правната наука, гл. ас. д-р Ивайло Костов е преподавател по различни учебни дисциплини в обхвата на гражданския процес и защита по граждански дела с богат академичен опит. Преподавателската му дейност пред различни аудитории се отличава с висок професионализъм и всеотдайност, както и посветеност на правото като наука и практика.

По тези съображения намирам, че са изпълнени изискванията на чл. 24, ал. 1 ЗРАСРБ, на Правилника за прилагането му и чл. 105 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски, **поради което убедено давам своята положителна оценка и предлагам на научното жури да вземе решение, с което да предложи на Факултетния съвет на Юридически факултет при Софийски университет „Св. Климент Охридски“ да избере гл. ас. д-р Ивайло Кръстев Костов за доцент по професионално направление 3.6. Право (Граждански процес).**

гр. София, 07.08.2024 г.

Член на научното жури:

доц. д-р Таня Градинарова